

מדינת ישראל, משרד החינוך,
המנהל הפדגוגי
אגף א החינוך העל יסודי

”חינוך לכל הדעות” - אוגדן לעל יסודי אוגדן סדנאות להטמעה בחדרי מורים

”חינוך לכל הדעות”

מתוך תוכנית חאלו”ם
שכבות י-יב’

- סדנה א: לראות את האחר
- סדנה ב: פתרון בעיות ושיתוף פעולה
- סדנה ג: פרשנויות שונות - משחק אסוציאציות
- סדנה ד: מתן וקבלת עזרה - ”שדה מוקשים”
- סדנה ה: זום IN על לכידות חברתית

לכידות חברתית הינו מונח המציין את תהליך גיבושה של קבוצה חברתית והיא תולדה של קשרים, משיכה הדדית, זהות משותפת ואינטרסים, המביאים את חברה לידי יחסי גומלין לאורך זמן (בר חיים, 1994). היא יכולה לבוא גם מתוך צורך במילוי משימה חברתית אשר מאפשרת קרקע פוריה שיתוף ועבודת צוות. לכידות חברתית באופן כללי משפיעה באופן חיובי על ביצועי חברי הקבוצה החברתית, היא מלכדת את חברה לכלל יחידה אחת, מטפחת יחסים בינאישיים טובים ודאגה הדדית, מעצימים את חברה ומייצרת סיפוק ומוטיבציה לביצוע מטרות הצוות.

- אוגדן סדנאות זה יסייע לכם בהטמעת הנושא לתלמידים. תוכלו למצוא סדנאות ומערכי שיעור שונים. כל סדנה עומדת בפני עצמה ותוכלו לבחור בסדנאות המתאימות לחדר המורים שלכם. מטרת הסדנאות :

1. יצירת אינטראקציות חברתיות חיוביות אשר יגבירו את הנכונות לעזרה, תמיכה הדדית ופירגון.

2. יצירת תחושת שייכות בין חברת התלמידים.

3. מתן מקום לביטוי אישי. בהצלחה,

סדנה א: לראות את האחר

ציוד:

דפי A 4 כמספר התלמידים, כלי כתיבה ומכשיר להשמעת מוסיקה.

מהלך הפעילות:

1. נחבר יחד את שולחנות הכיתה. התלמידים יעמדו סביב השולחנות.
2. כל תלמיד יקבל דף חלק. ברקע תושמע מוסיקה.
3. המורה תנחה את התלמידים לצייר על הדף כל דבר שעולה בראשם.
4. לאחר דקה המורה תעצור את המוסיקה והתלמידים יפסיקו את הציור.
4. המורה תנחה את התלמידים לעצור ליד הציור של התלמיד מימינם.
5. התלמידים יביטו בציור שלפניהם וימשיכו אותו בהתאם למה שראו, ללא הסבר מבעל הציור, כשברקע המוזיקה מתנגנת שוב.
6. בסיום התהליך, כל תלמיד יגיע בחזרה אל הציור שלו ויתבונן בתוצר שהתקבל.

נקודות לדיון:

המורה תשאל את התלמידים כיצד הרגישו במהלך הפעילות? מה חשבו על התוצר? מה חשבו כשהיו צריכים להחליט איך להמשיך את ציורי חבריהם?

שיח מעמיק סביב הסוגיות הבאות:

- מה היה לכם קשה במשימה? מה נדרש מכם במהלך המשימה?
- האם אתם מרוצים מהתוצר הסופי? האם לא אהבתם את התוצר? מדוע?
- מה הייתה הרגשתכם, כשהייתם צריכים לחשוב מה הייתה כוונת הצד השני מבלי שדיברתם אתו? איך ידעתם כיצד להמשיך את הציור ולהבין מה רצה הצד השני להביע?
- מה למדת על עצמכם מהתרגיל?

סיכום:

- יש מצבים שבהם עלינו לעשות מאמץ בכדי להבין מה רצה הצד השני לומר לנו. לכל אחד יכולות להיות פרשנויות שונות למצבים דומים.
- חשוב לדבר ולהסביר את כוונתנו בכדי שהצד השני יוכל להבין אותנו.
- לחלק מהילדים קשה יותר לבטא תחושות, רגשות, כוונות. עלינו להתאמץ ולנסות לחשוב מה ידוע לנו על אותו ילד, מה יכול להתאים לו ולגלות אמפתיה כלפיו.
- לעיתים קשה לנו להתמקד בצרכיו של האחר, אך התחושה שהאחר רואה אותנו, היא תחושה טובה ומספקת. לכולנו חשוב שיראו אותנו.

סדנה ב: פתרון בעיות ושיתוף פעולה

ציוד:

דפי 4A כלי כתיבה.

מהלך הפעילות:

1. יש לחלק את התלמידים לקבוצות. מומלץ לשבץ בנפרד תלמידים שיש ביניהם היכרות מעמיקה.
2. בכל קבוצה עד 4 תלמידים.
3. המורה יספר לתלמידים שהם נבחרו להישלח לאי בודד לתקופה של כשנה, וכעת על כל קבוצה לבחור 12 אביזרים בלבד שיעזרו להם לשרוד באי.
4. כל קבוצה תקבל 15 דקות לבחירת האביזרים השונים ותדרג אותם לפי סדר חשיבותם.
5. על הקבוצה לבחור נציג שיספר לכלל הכיתה מהם האביזרים שבחרה קבוצתו ומדוע.
6. לרשות כל נציג עומדות 10 דקות לשיתוף.

נקודות לדיון:

המורה תשאל את התלמידים כיצד הרגישו במהלך הפעילות?

מה חשבו על התוצר?

מה חשבו כשהיו צריכים להחליט איך להמשיך את ציורי חבריהם?

בחלק זה תוכלו לקיים שיח מעמיק סביב הסוגיות הבאות:

➤ מה היה לכם קשה במשימה? מה נדרש מכם במהלך המשימה?

➤ איך התנהל הדיון בקבוצה? האם כולם היו שותפים לשיח? האם היתה הקשבה?

➤ האם היה מישהו שבלט יותר? שהשתלט על הדיון?

➤ כיצד קיבלתם את ההחלטות הסופיות?

➤ מי מרוצה מהתוצר הסופי? מי לא מרוצה מהתוצר הסופי? מדוע?

➤ מה סייע לכם בתהליך? מה הפריע לכם?

➤ מה תעשו אחרת בפעם הבאה?

- דיון והקשבה דורשים מאיתנו רבות, זה לא תמיד קל לנו ומיוחד, כאשר צריך לקבל החלטות משותפות.
- לעיתים קשה לנו מאד, כאשר כל אחד מביע את מחשבותיו/רגשותיו והרוב המכריע חושב אחרת מאתנו.
- חשוב לשמור על שיח מכבד. כאשר אנו נתקלים בחוסר הסכמה, עלינו לזכור שלא לבטל את דברי האחר. מותר לנו לחשוב אחרת ולהביע את דעתנו. לכל דעה יש מקום.
- מומלץ לוודא שכולם יביעו את דעתם, כאשר שאר חברי הקבוצה מקשיבים בקשב מלא.
- טיפ! מומלץ לקיים סבב בין הדוברים, כל משתתף ידבר בתורו. אפשר להעזר בהגרלה מי ראשון, שני וכד'.
- מומלץ לחלק תפקידים: מי יקרא, מי יכתוב וכו'. לקראת קבלת ההחלטות אפשר לקיים הצבעה.

סדנה ג: פרשנויות שונות - משחק אסוציאציות

ציוד:

כסאות.

מהלך הפעילות:

1. המורה יחלק את התלמידים לזוגות .
2. כל זוג יתבקש לשבת אחד מול השני. טיפ! מומלץ להפריד בין תלמידים שיש ביניהם היכרות מעמיקה.
3. כל אחד מבני הזוג יתבקש לחשוב על מילה כלשהי שעולה בראשו.
4. על כל אחד מבני הזוג לומר אחד לשני באותו זמן את המילה שחשב עליה.
5. לאחר ששמע את המילה של בן/בת הזוג, על כל אחד לחשוב על מילה אחת שמחברת בין שתי המילים שנאמרו, אך לא לומר אותה.
6. בזמן אחיד שני בני הזוג יאמרו את המילה שחשבו עליה.
7. התלמידים ימשיכו לחשוב על מילים ולשתף עד שיצליחו להגיע לאותה מילה.
8. זוג שהצליח להגיע למילה זהה מתחיל את הסבב מחדש. לרוב, הסבב הבא מהיר יותר.

נקודות לדיון:

המורה תשאל את התלמידים כיצד הרגישו במהלך הפעילות?
מה חשבו כשהיו צריכים לבחור מילה ולנסות לנחש מה חשבו חבריהם?

בחלק זה תוכלו לקיים שיח מעמיק סביב הסוגיות הבאות:

- אילו תחושות ליוו אתכם במהלך המשימה? הצלחה? תסכול? כעס? הסבירו.
- מה עזר לכם לזהות את דרכי החשיבה של הצד השני?
- אילו מיומנויות נדרשו מכם כדי להצליח במשימה?
- מדוע לדעתכם נבחרו עבורכם בני זוג שאתם פחות מכירים? מה היה קורה אם הייתם מכירים לעומק את בן הזוג שלכם?
- כיצד ניתן להכיר טוב יותר גם ילדים שאינם חלק מהמעגל החברתי שלכם?
- באילו מצבים בחיי היום יום, אנו עשויים לפגוש סיטואציות כאלה?

● בבסיס החשיבה שלנו עומדת ההנחה, כי הדברים שאנ רואים, מבינים, עושים - הם מובנים מאליהם ועומדים במבחן ההיגיון.

● המציאות היא שהצד השני לא בהכרח חושב כמונו ומבין מה עומד מאחורי ההיגיון של האחר, גם אם לנו זה נראה פשוט.

● שותפות גם בעת מחלוקת - החברה הישראלית היא מגוונת ורב גונית. המרקם של החברה הישראלית מזמן מחלוקות בגלל השונות הרבה במגזרים ובאוכלוסיות. במחלוקת ניתן למצוא פרשנויות ועובדות. עובדה זה מונח שמתאר משהו שאין עליו עוררין. בהתייחס לרפורמה המשפטית, עובדה 1: החוק על עילת הסבירות עבר בקריאה שלישית בכנסת. עובדה 2: יש עתירה לבג"ץ על החוק. הדעות והפרשנויות על עילת הסבירות והעתירה לבג"ץ חלוקות ושונות.

● סטיבן קובי טוען כי 10% מחיינו הם סדרה של אירועים שקורים לנו ו 90% הנותרים מתייחסים לפרשנויות שלנו. לדרך שבה אנו רואים את הדברים והתגובה שלנו לאותם האירועים.

● אם נבין שלא כולם חושבים כמונו ויש דרכי חשיבה אחרות משלנו, נפתח יותר סבלנות להבין את האחר.

● ככל שנתרגל את היכולת לייצר פרשנויות שונות, נוכל להגיב טוב יותר לאירועים אותם אנו חווים בהיבטים החברתיים

ובכלל.

סדנה ד: מתן וקבלת עזרה - "שדה מוקשים"

ציוד:

כדורים, קופסאות, כסאות, תיקים.

מהלך הפעילות:

1. בשלב ההכנה יש לארגן אזור "שדה מוקשים" (אפשרי בתוך הכיתה או מחוצה לה) האזור יורכב מכדורים, כסאות, קופסאות, או כל חפץ אחר שעשוי לשמש כמכשול. חשוב להשאיר מרווח מספק בין כל חפץ על מנת לאפשר מעבר ביניהם.
2. המורה יבחר מספר מתנדבים. המשימה יכולה להיות לזוג או לקבוצה.
3. משתתף אחד מכל זוג /קבוצה צריך לכסות את עיניו. משתתף זה יכונה "הפלס", והוא אינו רשאי לדבר. בן הזוג/הקבוצה יהיו "הרואה" והם צריכים להישאר מחוץ לתחום שדה המוקשים, ולכוון את 'הפלס' באופן מילולי בלבד בדרכו החוצה לכיוון "האזור הבטוח", תוך שהם יסייעו לו להימנע מלמעוד או להתנגש במכשולים.
4. במידה וקבוצה מכוונת את היחיד עליהם לחלק ביניהם תפקידים מי אחראי להנחות ומתי בכדי לא לבלבל אותו.
5. משתתף שיתקל במכשול או ימעד, יצאריך להתחיל את המסלול מהתחלה.

נקודות לדיון:

המורה תשאל את התלמידים כיצד הרגישו במהלך הפעילות?

מה הרגיש ה"פּלס"? מה הרגיש "הרואה"?

מה חשבו כשהיו אחראים על התלמיד שענינו היו מכוסות?

מה הרגיש התלמיד שהיה תלוי באחרים?

בחלק זה תוכלו לקיים שיח מעמיק סביב הסוגיות הבאות:

➤ למי קל לבקש עזרה?

➤ למי קשה? מדוע לדעתכם קשה לפעמים לבקש עזרה?

➤ האם התלמידים שנכנסו לשדה המוקשים נעזרו בתלמידים שהנחו אותם?

➤ ממי קל לנו יותר לבקש עזרה - מהקרובים אלינו? מאנשים זרים לנו? מדוע?

➤ לבקש עזרה משמעותו לעיתים לסמוך על האחר. האם קל לנו לסמוך על אחרים? מי מרגיש שזה קשה לו? מדוע?

➤ מה עלינו לעשות ככיתה/כקבוצה כדי שתלמידים ירגישו בנוח לבקש עזרה אחד מהשני?

סיכום:

- בחברה שמוקירה את היכולת להיות עצמאיים, אנשים מתקשים לבקש עזרה מהסובבים אותם.
- יש אנשים מפרשים את "בקשת עזרה" כסימן לחולשה.
- אנחנו חוששים שבקשת עזרה תגרום לנו להיראות חסרי יכולת.
- אנחנו לא אוהבים לשים את עצמנו בידי אנשים אחרים.
- אין שום דבר רע בלסמוך על עצמנו. פיתוח עצמאות זה דבר מבורך.
- בקשה עזרה וקבלתה אינה מעידה על חוסר עצמאות ומסוגלת.
- חשוב לזהות שהגענו לשלב מעבר ליכולתינו האישיות או שחסר לנו ידע ולהיות פתוחים לבקשת סיוע.
- קבוצה שפתוחה לכך, אינה שיפוטית ומעודדת עזרה הדדית, חבריה מרגישים בטוחים יותר, כי יש על מי לסמוך.
- בסיטואציה כזאת נוצרת ערבות הדדית והחברים תומכים ועוזרים האחד לשני.

סדנה ה : זום IN על לכידות חברתית

ציוד:

פלאפון /מצלמה.

מהלך הפעילות:

1. משימה אישית : כל תלמיד יתבקש לצלם תמונה (בפלאפון/במצלמה) באופן עצמאי. ההנחייה לצילום התמונה : צילום שימחיש בעיני התלמידים את צמד המילים "לכידות חברתית". ניתן לצלם מזווית מסוימת כגון : מלמעלה, מלמטה , להוסיף פילטרים, להוסיף הנפשה לתמונה ועוד.
2. כל אחד יתבקש לשלוח את התמונה למורה.
3. המורה תקרין את התמונות שנשלחו אליה. כל תלמיד יספר על התמונה שצילם ויסביר כיצד נראתה "לכידות חברתית" דרך עדשת המצלמה שלו.
4. לאחר שכולם ישתפו במחשבותיהם, כל אחד יתבקש לבחור מילה/משפט שמייצגים עבורו את המושג "לכידות חברתית". התלמידים ישתפו את המילים או המשפטים שבחרו באמצעות הפדלט.
5. את דף המילים שיתקבל מדפיסים לתלייה בכיתה.
6. הרחבה : אפשר להלחין מהמילים שנכתבו שיר כיתתי בנושא "לכידות חברתית".

חזרה

נקודות לדיון:

המורה תשאל את התלמידים כיצד הרגישו במהלך הפעילות?
איזה חלק הם אהבו? מה היה להם קשה יותר?

בחלק זה תוכלו לקיים שיח מעמיק סביב הסוגיות הבאות:

- מה היו קווי הדמיון בין התמונות שהתלמידים צילמו? האם ניתן לזהות תמות שחזרו על עצמן?
- האם אתם משתייכים לקבוצות בהם אתם חשים שיש בהם לכידות חברתית? מה מביא לתחושות אלה?
- כיצד אתם פועלים בקבוצות למען הלכידות החברתית ?
- האם אתם רואים סביבכם תלמידים שאינם מצליחים להשתייך לאף קבוצה חברתית? כיצד, לדעתכם, הם חשים ופועלים? האם אתם פועלים בכדי לעזור להם?
- ברמה הכיתתית/הבית ספרית : מה אנו מרוויחים כשיש תחושה של לכידות חברתית ומה אנו מפסידים בלעדיה?
- ברמה הלאומית : מה אנו מרוויחים כשיש תחושה של לכידות חברתית ומה אנו מפסידים כשהיא לא קיימת?

סיכום:

- לכידות חברתית מספקת חוסן ובטחון חברתי.
- לכידות חברתית משפיעה באופן חיובי על ביצועי חברי הקבוצה החברתית: היא מלכדת את חבריה לכלל יחידה אחת, מטפחת יחסים בינאישיים טובים ודאגה הדדית, היא מסייעת לנו לראות ולהתחשב בזולת, היא מעצימה את חבריה ומייצרת סיפוק ומוטיבציה לביצוע מטרות הצוות.
- היינו רוצים, שכל תלמיד ואזרח יחשבו כיצד הם יכולים לקדם את תחושת הלכידות החברתית בכיתה/ בבית הספר/ בחברה. אילו פעולות ביכולתם לבצע?
- ברמה הלאומית- לכידות חברתית שומרת על האינטרסים המשותפים שלנו כאזרחים במדינת ישראל והיא משמשת כעוגן לחוסן חברתי למדינה שלנו.

שלב 1:

הפעלה: אישית / זוגית / קבוצתית

שלב 2:

דיון וסיעור מוחות

שלב 3:

סיכום ונקודות לחשיבה

לסיכום:

הצגנו מספר פעילויות בנושא של לכידות חברתית.

על מנת להטמיע את הנושא יש לשוחח על הנושא בכל הזדמנות שמתאפשרת.

התלמידים צריכים לפגוש את המושג בכמה זוויות והיבטים שונים.

זכרו: חשוב שבכל פעילות יהיו שלושה השלבים: הפעלה, דיון וסיכום.